

М. П. Василенко

(150 років від дня народження)

Василенко Микола Прокопович – український історик, громадсько-політичний діяч, академік УАН (1920). Народився 14 лютого 1866 року у селі Есмань (тепер селище Червоне Сумської обл.). Закінчив історико-філологічний факультет Дерптського (Тартуського) університету (1890). В 1893–1903 роках викладав у київських гімназіях, у 1917 – попечитель Київської учбової округи, в квітні – жовтні 1918 – міністр освіти і мистецтва України, у липні 1921 – лютому 1922 року – президент УАН, у 1925–1929 роках – голова Соціально-економічного відділу ВУАН та у 1925–1933 – Постійної комісії з вивчення західноруського та українського права. У вересні 1923 року безпідставно репресований і засуджений за сфабрикованим НКВС процесом «Київського обласного центру дій» на 10 років позбавлення волі, внаслідок клопотань у 1925 році помилуваний. Але з 1930 року, як багато інших відомих українських вчених, знову став об'єктом нападок і звинувачень ідеологічно-політичного характеру. Його діяльність влада визнала буржуазно-націоналістичною та шкідливою для народу. Помер М. П. Василенко 3 жовтня 1935 року в Києві, похований на Лук'янівському цвинтарі.

Наукові праці присвячено історії держави і права, історії та історіографії України, біографістиці. Автор «Нарисів з історії Західної Русі та України» (1916). Впродовж 20-х років, крім численних статей, окремими виданнями вийшли його праці «Павло Полуботок» (1925), «Як скасовано Литовський статут» (1926), «О. М. Лазаревський» (1927), «Територія України у 17 в.» (1927), «Правне положення Чернігівщини за польської доби» (1928), «Матеріали до історії українського права» (1929) та ін. Редагував «Записки Соціально-економічного відділу», «Праці Комісії для виучування історії західно-руського та українського права» тощо.

Президією НАН України в 1991 році засновано премію імені М. П. Василенка за видатні наукові праці в галузі держави і права України.

Й. Й. Косоногов

(150 років від дня народження)

Косоногов Йосип Йосипович – український фізик і метеоролог, академік ВУАН (1922). Народився 31 березня 1866 року в селищі Каменській (нині місто Каменськ-Шахтинський Ростовської області, Росія). У 1889 році закінчив Київський університет, де працював до кінця життя (з 1903 року – професор). У 1904–1922 роках керував кафедрою теоретичної фізики та фізичною лабораторією. Водночас у 1895–1902 роках керував Метеорологічною обсерваторією та Придніпровською метеорологічною мережею. Помер 22 березня 1922 року, похований у Києві на Байковому цвинтарі.

Наукові праці стосуються дослідження електричних явищ, оптики, метеорології, фізичної географії, методики викладання фізики. Першим використав ультрамікроскоп для вивчення електролізу, відкрив у 1902 році світловий резонанс незалежно від Р. Вуда. Основні праці – «Атмосферное электричество и земной магнетизм» (1898), «Оптический резонанс» (1898), «Концентрический учебник физики» (1914); автор низки науково-популярних видань. Викладав фізику, метеорологію, фізичну географію студентам різних факультетів Київського університету. В 1914–1916 роках – фізичну географію на курсах підви-



М. П. Василенко



Й. Й. Косоногов